

ŽÁDOST

**o poskytnutí dotace z rozpočtu odboru umění a knihoven MK na
podprogram Informační zdroje. Linie B. Zpřístupnění informačních zdrojů
prostřednictvím Jednotné informační brány
Veřejné informační služby knihoven
pro rok 2008**

Název nebo obchodní firma provozovatele knihovny (právnícké osoby):

Národní knihovna České republiky

Sídlo: **Klementinum 190, 110 01 Praha 1**

Právní forma: **Příspěvková organizace (zřizovatel MK ČR)**

Jméno statutárního zástupce: **Mgr. Vlastimil Ježek**

Tel/fax: **+ 420 221 663 262**E-mail: **vlastimil.jezek@nkp.cz**

IČO: **00023221**DIČ: **CZ00023221**

Bankovní spojení: (číslo účtu/kód banky) **85535-011/0100**

Kraj: **Praha**

NUTS (kód území): **CZ0101**

Evidenční číslo knihovny: **1602/2002**

Adresa finančního úřadu: **Finanční úřad pro Prahu 1, Štěpánská 28, 110 01**

Praha 1

Název Vašeho projektu: **Zajištění provozu Jednotné informační brány**

v celonárodním měřítku, budování oborových informačních bran, zpřístupnění

informačních zdrojů Národní knihovny České republiky a českých webových

zdrojů

Termín realizace: **rok 2008**

Místo realizace: **Praha**

Požadovaná výše dotace: **4 090 000 Kč**

Osoba odpovídající za projekt: **PhDr. Bohdana Stoklasová**

Žadatel o dotaci potvrzuje správnost uvedených údajů a prohlašuje, že nemá žádné nevyrovnané závazky dle § 2 nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven, ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb.,

potvrzuje, že údaje uvedené v žádosti jsou správné a pravdivé,
prohlašuje, že se seznámil s vyhlášovacími podmínkami a akceptuje je.

V.....dne.....

.....

podpis statutárního orgánu,
příp. fyzické osoby

razítko
(u právnické osoby)

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŽADATELI

Typ knihovny (zatrhněte):		<u>NK</u>	KK	Jiný typ subjektu:			
Městská	Místní	Muzejní	Jiná:	Sdružení	Nadace	o.p.s.	s.r.o.
Počet obyvatel obce: 1 188 126				Počet uživatelů/rok 2006 : 557582			
Týdenní počet hodin pro veřejnost* rok 2006 : 80				Počet knihovních jednotek rok 2006 : 6280668			
Počet zaměstnanců (úvazků) rok 2006 : 438				Přírůstek sv./rok 2006 : 85935			
Počet odebíraných titulů periodik/rok 2006 : 10256				Počet výpůjček/rok 2006 : 653018			
Počet počítačů celkem: 820							
Z toho v síti: 770		Z toho pro uživatele: 56		Z toho napojených na Internet: 32			
Automatizovaný knihovnický systém							
Používaný AKS: ALEPH 500				Plánovaný AKS: ALPH 500			
Zatrhněte současný typ připojení na Internet				Rychlost připojení současná: 1 Gbit/s Rychlost plánovaná (a kdy): 1 Gbit/s			
<u>Optika</u>	Pevná linka	ADSL	ISDN	Radiový spoj	Vytáčené spojení	Jiné:	

POSKYTNUTÉ DOTACE Z PODPROGRAMU VISK 8/B

Rok 2007

Žádáno: 3 130 000 Kč

Získáno: 3 130 000 Kč

Stručné zhodnocení použití grantu:

Projekt Zajištění provozu Jednotné informační brány v celonárodním měřítku a zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky (JIB) v sobě integruje několik souvisejících projektů rozhodujícího strategického i praktického významu pro české knihovnictví. Cíle projektu byly v roce 2007 rozděleny do několika dílčích cílů, zhodnocení použití grantu bude kopírovat jejich strukturu.

- **Zajištění provozu a rozvoje Jednotné informační brány (JIB) v celonárodním měřítku včetně technického zastřešení tvorby oborových informačních bran**
- **Zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky**
- **Zpřístupnění významných českých webových zdrojů**
- **Optimalizace věcného zpřístupnění s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu**

* = počet hodin v týdnu, kdy jsou přístupné základní služby knihovny (ne součet hodin všech poboček)

Poznámka: U tak komplexního projektu, jakým je JIB, nelze použití grantu zhodnotit stručně, nemáme-li se omezit pouze na výčet provedených činností bez komentáře a příkladů.

Zajištění provozu a rozvoje Jednotné informační brány (JIB) v celonárodním měřítku včetně technického zastřešení tvorby oborových informačních bran

MetaLib

Administrace a údržba systému MetaLib

Během roku 2007 proběhl upgrade MetaLibu na novou verzi 4 a instalace 4 velkých service packů (opravné balíčky, přinášející kromě oprav i nové funkce a vlastnosti) v souladu s tím, jak je uvolňovala společnost Ex Libris. Celkem jsme instalovali 293 vylepšení funkcionality a oprav. Každý opravný balíček znamená mnohdy rozsáhlé a časově náročné úpravy nastavení, včetně lokalizace. Současná verze MetaLibu: Metalib 4 revision 10, 14-Nov-2007 ; Oracle 102 ; Service Pack: 293 ; PDS version: 1.3.20068

MetaLib je nutné spravovat nejen v jedné instanci pro centrální JIB, další 4 instance existují spravovány pro 4 oborové brány, které postupně vznikají podle jednotné metodiky. Ve všech institucích byly aplikovány všechny potřebné opravy z opravných balíčků.

MetaLib po celý rok pracoval bez výpadků a jeho provoz lze označit za velmi stabilní.

Přechod z MetaLibu 3 na MetaLib 4

V červenci a srpnu 2007 jsme provedli upgrade systému MetaLib, do té doby pracující ve verzi 3.13 na generačně vyšší verzi - 4.0. Upgrade byl spojen s rozsáhlými úpravami konfigurace vzhledem k nové funkcionalitě a následnému odladění. Upgrade probíhal jako samostatná instalace verze 4 paralelně vedle verze 3.13, následně jsme vyexportovali všechna data z verze 3.13 a neimportovali je do MetaLibu 4. MetaLib 4.0 byl optimalizován pro použití v nejnovějších verzích webových prohlížečů, zejména Microsoft Internet Explorer 7 a Mozilla Firefox 2. Byl optimalizován kód HTML/CSS, aby se stránky systému načítaly rychleji a lépe se zobrazovaly. Kód byl optimalizován pro podporu čtecích zařízení a zobrazení pro zrakově postižené. MetaLib 4 lze také lépe integrovat do portálů.

MetaLib se ve své 4. verzi zaměřil na problémy práce s nesourodými množinami vyhledaných záznamů, ve kterých se uživatelé při jejich větším množství obtížně orientují. Přinesl proto nový užitečný nástroj, který sloučené výsledky na základě vztahů mezi záznamy rozřadí do dílčích skupin výsledků pomocí dynamických klastrů a faset. Tematické klastry jsou zobrazeny jako hierarchický strom tematických hesel, kde každé heslo ukazuje počet relevantních záznamů a slouží jako odkaz filtrující dané téma. Fasety se chovají podobným způsobem, ale jako filtr využívají některá z polí záznamů, konkrétně datum, autora, název časopisu, název zdroje nebo předmětové heslo.

Správa stávajících informačních zdrojů a připojování nových zdrojů

V průběhu roku 2007 jsme udržovali v chodu všechny stávající informační zdroje, domácí i zahraniční, odkazové i prohledatelné.

Vzhledem k velkému počtu připojených zdrojů docházelo na straně vzdálených zdrojů k výpadkům (nedostupnost Z39.50 serverů, síťové problémy, časté změny konfigurací atp.), které jsme operativně řešili s provozovateli těchto zdrojů. Tato činnost průběžně představuje značný objem prací.

V centrální instituci JIB je dohromady 207 aktivních zdrojů, z nichž 129 je prohledatelných a 78 odkazových. V průběhu roku 2007 jsme rovněž aplikovali nové verze centrální znalostní báze zdrojů (CKB), podle toho, jak byla uvolňována společností Ex Libris (měsíční aktualizace). Valná většina zdrojů v JIB jsou však původní námi katalogizované a konfigurované zdroje, které nejsou v CKB zahrnuty (jedná se převážně o české zdroje).

Průběžně jsme podle požadavků uživatelů konfigurovali nové prohledatelné zdroje.

Nové prohledatelné zdroje připojené v JIB v roce 2007:

1. ACM Digital Library
2. AV ČR - báze ASEP
3. Bibliographie der deutschen Sprach- und Literaturwissenschaft
4. BN-Opale Plus
5. Citeseer
6. Google Book Search
7. Humboldt University Berlin
8. Katalog České národní banky
9. Katalog Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích
10. Katalog Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové
11. Knihovna Akademie věd ČR
12. Knihovny okr. Vsetín - katalog
13. Lecture Notes in Computer Science
14. Portál MEDVIK
15. Science Direct
16. Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem - články
17. Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem - on-line katalog
18. Souborný katalog AV ČR
19. Súborný katalóg periodík SR
20. The British Library
21. Univerzitná knižnica v Bratislave (UKB) - lokálny katalóg
22. Wikipedia - česká
23. Wikipedia - English
24. Wiley InterScience

(V oborové bráně KIV je k dnešnímu dni celkem 30 zdrojů, v bráně MUS 27 zdrojů).

Podle zájmu uživatelů jsme zpřístupňovali licencované zdroje podle dodaných a ověřených rozsahů IP adres. V roce 2007 jsme využívali dvě instance doplňkového modulu MetaLibu označeného jako MetaIndex, který zajišťuje sklizení dat pomocí protokolu OAI-PMH. Na jedné instanci MetaIndexu jsme provozovali databázi Kramerius, na druhé jsme úspěšně testovali experimentální sklizení báze historických časopisů MZK.

Správa a rozvoj Z39.50 rozhraní JIB pro přebírání záznamů

V roce 2007 pokračoval trend růstu využití (o cca 20 % oproti roku 2006) služby přebírání záznamů a postupného zapojování dalších knihoven. V rámci upgradu na MetaLib verze 4 došlo zároveň k upgrade na nový Z39.50 server pro přebírání záznamů.

Do první poloviny prosince 2007 jsme zapojili dalších 17 knihoven a informačních institucí do přebírání záznamů z JIB. Počet zapojených knihoven je nyní 98. Průměrný počet dotazů zaslaných knihovnami na Z39.50 server JIB vzrostl na téměř 1900 dotazů (v říjnu a listopadu počet dosáhl téměř 2500 dotazů) denně s 55 procentní úspěšností nalezení záznamu (statistiky jsou dostupné na Info portálu: <http://info.jib.cz/o-projektu/statistiky/statistiky-coca-jib-2007.pdf/download>).

Během roku 2007 jsme zásadně rozšířili nabídky zdrojů (viz. seznam nahoře). Funkce konverze bibliografických záznamů byla zajištěna pomocí konvertoru MarcMan. Dohromady spravujeme pro uživatele 228 samostatných profilů (databázi Z39.50 serveru JIB). Na základě žádostí profily upravujeme (57 změn v profilech během roku 2007). Rostlo i množství e-mailových a ústních dotazů ke službě přebírání záznamů. Pro komunikaci s uživateli přebírání záznamů spravujeme elektronickou konferenci prebirani@cuni.cz, pro šíření novinek a důležitých informací, kterou odebírá 129 uživatelů.

Tvorba informačních stránek, školení a propagace JIB

Spravovali jsme Infoportál JIB přístupný na adrese <http://info.jib.cz>. Průběžně jsme doplňovali potřebné informace pro laickou i odbornou veřejnost. V rámci portálu nabízíme i některé užitečné webové služby, jako generátor přímých vyhledávacích odkazů, vyhledávací modul pro Firefox či vyhledávací okénko JIB, které si mohou weboví správci umístit na své vlastní stránky. Také jsme vydali číslo Informačního zpravodaje JIB, který jsme rozeslali elektronickou poštou uživatelům JIB a vystavili na Infoportálu JIB (<http://info.jib.cz/informace-pro-uzivatele/zpravodaj-jib/zpravodaj-jib>). Informační zpravodaj informuje příjemce o novinkách celého projektu JIB. Pro rozesílání zpravodaje a pro včasné informování uživatelů o novinkách JIB slouží elektronická konference jib-info@cuni.cz, ve které je registrováno téměř 1300 uživatelů JIB (počet průběžně kolísá – kromě růstu díky registraci nových uživatelů dochází i k úbytku těch, jejichž e-mailová schránka zanikla nebo byla delší dobu nedostupná). JIB jsme prezentovali na odborných českých i mezinárodních akcích a konferencích (Infos na Slovensku, Knihovny současnosti v Seči u Chrudimi, Setkání uživatelů ALEPHU v Karlových Varech, Inforum 2007 v Praze a zejména Mezinárodní setkání uživatelů produktů Ex Libris - IGELU, kde jsme přednášeli mezinárodní komunitě o přebírání záznamů v JIB - MetaLib Copy Cataloging in UIG).

Správa a údržba portálového řešení Plone

V roce 2007 jsme zajišťovali průběžnou správu a aktualizace aplikačního serveru Zope, na kterém provozujeme portálové řešení Plone. V centrální instanci <http://info.jib.cz> postupně narůstal potřebný obsah, analogicky fungují portály pro oborové brány KIV (<http://kiv.jib.cz>) a MUS (<http://mus.jib.cz>). Statistiky dokazují, že uživatelé nemají při práci s portály žádné navigační problémy. V roce 2007 nebylo třeba rozšiřovat ani hardware ani software pro potřeby portálového řešení, jako operační systém používáme i nadále platformu Microsoft Windows 2003 Server.

V létě 2007 jsme uživatelům nabídli rozšíření systému MetaLib v podobě vyhledávacího okénka, které využívá MetaLib API. Smyslem vyhledávacího okénka JIB je to, aby uživatelé jiných systémů mohli jednoduchým způsobem vyhledávat v JIB přímo z prostředí jiných webových stránek. Uživatelé tedy nebudou muset z daných stránek odcházet, ale veškerý servis budou mít na jednom místě. Po vyplnění hledaného klíčového slova uživatelé za okamžik dostanou seznam publikací a článků, které lze získat v některé z českých knihoven - v novém okně prohlížeče se jim zobrazí stránka s vyhledanými výsledky v JIB.

Budování oborových bran

V roce 2007 jsme rozvíjeli oborové brány Knihovnictví a informační věda (KIV) a Hudba (MUS). Provedli jsme zásadní upgrade portálového řešení Plone na verzi 2.5, který výrazně zlepšil chování v novém prohlížeči MS Internet Explorer 7. Současně jsme spolupracovali na vytvoření dvou nových oborových bran ART (<http://art.jib.cz>) a TECH (<http://tech.jib.cz>).

Pro řešení uživatelských dotazů udržujeme dvě elektronické konference – mus@cuni.cz a kiv@cuni.cz, jejichž příjemci je řešitelský tým bran MUS a KIV.

Hostování a správa serveru a operačního systému

Server octopus.ruk.cuni.cz, na kterém je provozována JIB, byl hostován a spravován na ÚVT UK. Během roku 2007 nedošlo k žádným hardwarovým problémům. Pro možnost upgradu MetaLibu na verzi 4 jsme upgradovali operační systém na Red Hat Linux 4.

SFX

Administrace a údržba SFX

V průběhu celého roku jsme průběžně aplikovali měsíční aktualizace znalostní báze a programových modulů SFX.

Správa stávajících informačních zdrojů, optimalizace linkování

Portofolia jsme průběžně doplňovali a aktualizovali, volně přístupné zdroje jsme porovnávali s EZB.

Obohacená portofolia se objevují jak v seznamech elektronických časopisů v rámci SFX, tak v rámci seznamů v katalogích knihoven. Pro knihovny VKOL, NKP, MUNI, UK a VŠE po každé aktualizaci znalostní báze SFX připravujeme exporty seznamů elektronických časopisů, které jsou v knihovných následně integrovány do katalogů. Knihovny tak svým čtenářům nabízejí kompletní seznamy časopisů jak tištěných tak elektronických. Exporty jsou obohacovány prostřednictvím služby MarcIt! na plné MARC záznamy v rozsahu CONSER.

Seznamy časopisů v katalogích knihoven jsou propojeny s SFX JIB jak pomocí tlačítka SFX vyvolávající úplnou nabídku služeb SFX, tak i pomocí tzv. přímého linku, na který SFX JIB reaguje automatickým přesměrováním na úvodní stránku časopisu. U seznamů časopisů jsme doplnili novou grafiku, která nyní zpřehledňuje příslušnost seznamů je knihovnám.

Update SFX, generování seznamů elektronických časopisů a exporty elektronických časopisů jsme zautomatizovali do míry, která je v současné verzi SFX možná. Pro úplnou automatizaci jsme zadali požadavky na další vývoj SFX. Zajistili jsme vzdálený přístup k SFX službám pro čtenáře NK ČR a studenty a zaměstnance UK.

V polovině roku 2007 proběhl upgrade MetaLib na v4 a vyladění propojení SFX s novou verzí MetaLib. Uvolnění SFX v4 bylo posunuto na začátek 2009 ve prospěch rychlejší implementace požadované funkcionality již ve v3. Mezi nejvýznamější nové funkce v rámci update v3 patří nová funkcionality seznamů časopisů - Citation Linker integrovaný v seznamu, javascriptová nápověda při vyhledávání, vícejazyčná podpora. V rámci update byla také výrazně rozšířena znalostní báze.

Vyřešen byl problém přenos dat z MetaLib do SFX přes MetaLib XML API. Přenos dat ovšem není 100% optimální a příštím roce bude dále řešeno v rámci reklamace funkcionality s Ex Libris.

Linkování na službu Document Delivery STK a nově také Document Delivery NK ČR jsme upravili na linkování přes novou verzi modulu pro ověření dostupnosti dokumentu v knihovnách. Nová verze modulu nabízeného volně k použití STK využívá XML API MetaLibu JIB.

Pro uživatele NK ČR a UK jsme rozšířili linkování na SFX JIB ze systémů, které podporují OpenURL. Propojení je dokumentováno na Informačním portálu v sekce O SFX. Za pomoci konzultací podpory JIB jsme propojení nastavili také k dalších knihovnách připojených do JIB. Důraz jsme kladli také na propagaci využití Google Scholar jako zdroje pro SFX.

V rámci mezinárodní pracovní skupiny pro vícejazyčnou podporu u SFX ve spolupráci s firmou Ex Libris byla zlepšena vícejazyčná podpora u SFX. V listopadu 2007 proběhlo testování nové verze seznamu časopisů s vícejazyčnou podporou a v prosinci jsme tuto funkci implementovali u seznamů časopisů JIB.

Na Informačním portálu JIB jsme přehledněji zdokumentovali propojení SFX menu u JIB, Oborových bran KIV, MUS, ART, TECH a SFX UK. Připravili jsme specifikaci pro zapojení českých lokálních informačních zdrojů do SFX a přes XML API do MetaLib. Specifikace umožňuje plnohodnotné zapojení například služeb Anopress do JIB. Specifikace je vystavena na Informačním portálu JIB v sekci Technická dokumentace.

Správa samostatných instancí pro oborové brány Hudba (MUS) a Knihovnictví a informační věda (KIV)

V průběhu roku 2007 jsme doladili služby instance SFX pro oborové brány KIV a MUS. V instancích jsme aktualizovali portfolia a nastavili propojení s SFX JIB a SFX UK.

Nově jsme řešili seznamy časopisů. U oborové brány KIV jsme nastavili propojení na seznam časopisů v katalogu NKP. U oborové brány MUS jsme nastavili propojení na seznam časopisů NKP v rámci SFX JIB a seznam muzikologických časopisů v EZB.

U instance SFX pro KIV jsme optimalizovali využití databází LISA, ISTA a LISTA (databáze jako zdroje pro SFX) a vyladili jsme portfolia pro linkování na plné texty.

U oborové brány MUS jsme rozšířili využití volně dostupných archivů, nastavili ověřování dostupnosti dokumentů v dalších knihovnách s hudebním fondem, doplnili linkování na recenze k dokumentu na serverech i-legalne.cz, muzikus.cz, freemusic.cz a na databázi Grove Music Online.

Úpravy jsou popsány na informačních portálech.

Spuštění nových oborových bran ART a TECH

Pro obor Umění a architektura vznikla nová oborová brána včetně nové instance SFX - SFX ART.

SFX ART nabízí prolinkování na plné texty dokumentů v databázích HW Wilson ART Full Text a EBSCO, na vyhledání dokumentu pomocí MetaLib ART v katalozích knihoven provozujících bránu ART, na Citation Linker JIB, na Citation Liker ART, na službu Ptejte se knihovny a nápovědu v rámci oborové brány ART nazvanou Nenašli jste?.

V rámci SFX ART jsme vytvořili seznamy elektronických časopisů.

Další nová oborová brána vznikla pro obor Technika. Pro tuto oborovou bránu je využíván SFX server provozovaný STK.

Tvorba informačních stránek, Informačního zpravodaje JIB, školení a prezentace JIB

Informační stránky k SFX v rámci Informačního portálu JIB jsme průběžně aktualizovali o informace k cílů a zdrojům SFX, aktualizovali jsme příklady OpenURL.

Služby SFX JIB jsme prezentovali v rámci konferencí a seminářů Inforum, Setkání uživatelů Aleph, Setkání uživatelů Tinlib, Celostátní porada vysokoškolských knihoven, IGELU annual meeting, na Výroční konferenci české společnosti pro hudební vědu a na konferenci Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě. Pro Městskou knihovnu v Praze jsme uspořádali prezentace Oborové brány MUS, na základě níž Městská knihovna projevila velký zájem o připojení do JIB a oborových bran MUS a ART. Od konci roku 2007 probíhají technická a organizační jednání o připojení.

Novinky k SFX JIB jsme publikovali ve Zpravodaji JIB a přehledně jsme je vystavili na Informačním portálu JIB. Po propagaci služeb SFX JIB jsme služby SFX JIB integrovali do katalogů a služeb knihoven UTB, KN AV, MUNI, IPVZ, VŠE, SU-OP. Forma a rozsah integrace jsou popsány na Informačním portálu JIB.

Až dosud jsme se zabývali především technickou stránkou zabezpečení provozu a rozvoje JIB, kterou pro NK ČR zajišťují externí subjekty. Na jejich činnost úzce navazují práce zajišťované v Odboru služeb NK ČR - především v Oddělení referenčních a meziknihovních služeb NK ČR, které zajišťuje v rámci JIB nastavení a rozvoj služeb portálu. Naším základním cílem je vytvořit v jednotném prostředí JIB takovou nabídku a klasifikaci zdrojů, která by zabezpečovala všem uživatelům bez ohledu na místo a čas působení snadný přístup ke zdrojům ČR a výběrově i k nejvýznamnějším zdrojům světovým. Zároveň se zpřístupněním usilujeme o zkvalitnění nabídky přidaných SFX služeb, především v souvislosti s přístupem a získáváním plných textů jednotlivých dokumentů, buď přímým odkazem, nebo prostřednictvím služby dodávání dokumentů. V roce 2007 byl hlavním směrem rozvoje portálu přechod na novou verzi MetaLib, která pro uživatele především přinesla možnost podrobnějšího členění vyhledaných záznamů podle různých kritérií (pomocí faset a klastrů).

Základní činnosti

V souvislosti s novou verzí proběhla rozsáhlá aktualizace Infoportálu JIB, především sekce nápovědy a informační materiály pro koncové uživatele, dále jsme aktualizovali sekce s přehledy informačních zdrojů, ať již jako prohledatelný zdroj MetaLib nebo jako zdroj a cíl SFX přidaných služeb. Soupis nových zdrojů byl uveden výše. Většina nových zdrojů vyžadovala originální katalogizaci.

Pro prezentaci novinek JIB v oblasti služeb knihoven jsme využili odborné konference (Knihovny současnosti 2007, INFOS 2007, AKP Liberec) a periodika - Zpravodaj UVT MU.

MetaLib

Pravidelně jsme aktualizovali a doplňovali zdroje v předvybraných sadách : Knihy v ČR, Zahraniční knihy, České články, Zahraniční články a Periodika v ČR (v souladu s nově zapojenými zdroji)

Pravidelně jsme doplňovali jednotlivé vyhledávací skupiny, v roce 2007 jsme se soustředili na skupinu Portály, která v sobě zahrnuje i vyhledávače – viz obr. 1: Kategorie Portály.

- Knihovnictví a informační věda – KIV
- Musica (MUS)
- Agronavigátor
- České zoologické bibliotéky
- EconLib
- EDU.CZ
- Fyzikální portál
- Medvik
- Portál STM
- Portál české literatury
- Portál životního prostředí
- Slovenská knižnica
- VUK

Vyhledávače:

- Google
- Google Book Search
- Google Image Search
- Google Scholar

Obr.1. – Kategorie Portály

Profi hledání

Vybrat typ vyhledávání:

Kategorie: Portály

Kategorie: Portály

Podkategorie:

- Obecné
- Vyhledávače
- Všechny zdroje

Jednoduché Pokročilé

Kategorie: **Portály**—Obecné obsahuje 13 zdrojů

Název zdroje	Typ zdroje
Knihovnictví a informační věda	Portály
Musica (MUS)	Portály
Agronavigátor	Portály
České zoologické bibliotéky	Portály
Econlib	Portály
EDU.CZ	Portály
Fyzikální portál	Portály
☒ MEDVIK	Portály
Portál STM	Portály
Portál České literatury	Portály
Portál životního prostředí	Portály

Kategorie: **Portály**—Vyhledávače obsahuje 4 zdrojů

Název zdroje
☒ Google
☒ Google Book Search Plný text
☒ Google Image Search
☒ Google Scholar

Snažili jsme se o zpřehlednění nabídky kategorií vytvořením nové kategorie Zahraniční knihovny a jejich podkategorií Slovensko, Evropa, Amerika, které nahrazují bývalé kategorie Knihovny v SR, Knihovny v Evropě a Knihovny v Americe.

Pravidelně jsme aktualizovali kategorii Nové zdroje Nové

V souvislosti s přechodem na novou verzi jsme znovu otestovali všechny zapojené zdroje a upravili jsme informace k jednotlivým zdrojům i

Připravili jsme Vyhledávací okénko JIB pro snadnou propagaci a využití portálu JIB na stránkách dalších knihoven.

SFX – přidané služby S nebo Získejte S JIB

Připravili jsme elektronické seznamy časopisů a testovali zapojení záznamů do OPAC knihoven (záznamy byly obohaceny pomocí služby MarcIt!)

Aktualizovali jsme seznamy periodik jednotlivých licencovaných zdrojů na základě portfolia SFX a otestovali jsme funkčnost - korektní předávání údajů ze záznamu dokumentu do OpenURL a následné zobrazování SFX menu s nabídkou služeb. Průběžně jsme zapojovali a testovali nové odkazy do SFX nabídky přidaných služeb.

Spolupráce

Podporovali jsme oborové brány KIV a MUS – především formou katalogizace zdrojů, které jsou součástí těchto bran a spolupracovali jsme i s dalšími, nově vznikajícími oborovými branami – ATR a TECH.

Zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky

Bohaté informační zdroje NK jsme zpřístupňovali uživatelům JIB, a KIV a MUS, ART i TECH, elektronické dodávání dokumentů z fondů NK fungovalo v rutinním provozu.

Zpřístupnění významných českých webových zdrojů

Hlavním úkolem roku 2007 bylo zajištění hostování a správy serverů a diskového pole projektu WebArchiv, včetně serveru umístěného v Hostivaři a softwarových systémů provozovaných na těchto serverech. Velmi pracné bylo s oživení serveru hostiwar v Hostivaři, připojeného k datovému úložišti NK. Tento server se stal veřejným webserverem projektu a zároveň i serverem zpřístupňujícím obsah webového archivu. Právě přenos funkcionality ze serveru raptor na server hostiwar byl velmi náročný. Podařilo se také zprovoznit intranetovou infrastrukturu - mimo wiki a blogu zejména systém trac na sledování projektových úkolů.

V červnu došlo k poruše disku na serveru raptor, tento problém, spojený s (na rozdíl od zářiového výpadku ne fatální) ztrátou části souborů v kořenovém filesystému byl jedním z důvodů urychlení přechodu ostrého provozu na centrální digitální úložiště. Firewally NK byly nakonec nastaveny tak, aby bylo na serveru možno provozovat základní služby zpřístupnění webového archivu. Bohužel, v průběhu celého roku operace spojené s úložištěm trvaly podstatně déle než bylo plánováno, což významnou měrou přispělo k tomu, že při výpadku úložiště v září 2007 došlo k poškození archivu, spojenému se ztrátou části obsahu archivu.

Ztráta dat tak bohužel negativně poznamenala předchozí úspěch při přenosu obsahu celého archivu na datové úložiště v Hostivaři, přenos pomocí rsync a ssh trval 5.9 dne, během kterých se přeneslo 4229832756416 bytů (cca 4 TB). Rychlost přenosu byla 63 Mbps, což znamená, že 1 Gbps přípojka NK do Internetu nebyla tímto přenosem ani zdaleka vytížena.

V době psaní tohoto textu je již v Hostivaři zapojen i druhý server projektu WebArchiv, jehož rolí je zejména testování nových aplikací na reálných datech.

Úpravy webových stránek webarchiv.cz

Na jaře 2007 jsme upravili strukturu webových stránek WebArchivu. Hlavní snahou bylo nově setřídit informace podle jejich určení a povahy. Vzniklo několik tematických skupin, do kterých je nyní text členěn: Pro vydavatele ; O projektu ; Obsah WebArchivu

Současná prezentace si klade za cíl být co možná nejvíce uživatelsky přívětivá. Vstup do vyhledávacího rozhraní jsme umístili do záhlaví titulní stránky webu. Uživatel má posléze možnost vybrat si na jediném místě ze dvou nástrojů pro přístup do WebArchivu – jedná se o software WERA a Wayback machine (doplňkově je přidáno i políčko pro vstup do sbírek Internet Archive).

Ke změnám došlo i v prezentaci spolupracujících vydavatelů. Množství partnerů si vyžádalo podrobnější členění seznamu, který je nyní realizován prostřednictvím dorazu z naší interní databáze WA admin. V okamžiku přiřazení čísla smlouvy se tak dostává vydavatel na web.

Spolupráce s vydavateli

V současné době pracujeme na návrhu nového databázového systému pro komplexní správu zdrojů WebArchivu. Tento nový systém bude uchovávat administrativní data o všech zdrojích (hodnocených, odmítnutých, schválených), vydavatelích a uzavřených smlouvách v podrobnější a logičtější struktuře než dosavadní systém. Zároveň umožní automatizaci některých administrativních úkonů a účinnější správu zdrojů po celou dobu jejich života ve WebArchivu, tj. od návrhu nového zdroje, přes schvalování, oslovení vydavatele, podpisu smlouvy a během celé doby archivace. Úkony, pro které v současnosti využíváme různé nástroje, budeme provádět a spravovat centrálně z tohoto systému. Hodnocení zdrojů budeme ukládat zároveň se zdroji, takže bude dostupné i v budoucnosti a bude moci být revidováno. Systém bude zároveň automaticky sledovat a upozorňovat na zdroje, u kterých jsme se rozhodli pro přehodnocení v budoucnu. Podobně budeme automatizovat i korespondenci s vydavateli. Nový systém umožní také snadné generování podrobných statistik a zpráv o spravovaných zdrojích podle různých hledisek, např. za dané období nebo pro daného pracovníka.

Statistika smluv:

Počet nově uzavřených smluv	125
Počet uzavřených smluv celkem	372 (413 zdrojů)
Počet hodnocených zdrojů v r. 2007	483
Počet oslovených vydavatelů v r. 2007 (tj. včetně těch, kde k uzavření smlouvy nedošlo)	195

Sklizně

V průběhu roku 2007 proběhly celkem 4 sklizně webu, zaměřené na smluvně podchycené weby. Z provozních důvodů nebylo bohužel možné zajistit rovnoměrné rozložení sklizní v rámci roku, archivujeme proto sklizně z února, srpna, listopadu a prosince. Při sklizení jsme s úspěchem otestovali modul DeDuplicator umožňující snížit objem sklizených ne-html souborů.

Statistika sklizní:

Období	Počet souborů	Celková velikost sklizených dat
02/2007	2180900	62 GB
08/2007	3022650	114 GB
11/2007	2112208	134 GB
12/2007	2094975	102 GB
Celkem	9410733	415 GB

Závěrem je nutno poznamenat, že pracnost správy WebArchivu v souvislosti s rostoucím počtem serverů a objemem dat významně roste. Také manipulace s daty je velmi časově náročná, ať již jde o přenosy dat nebo jejich stahování.

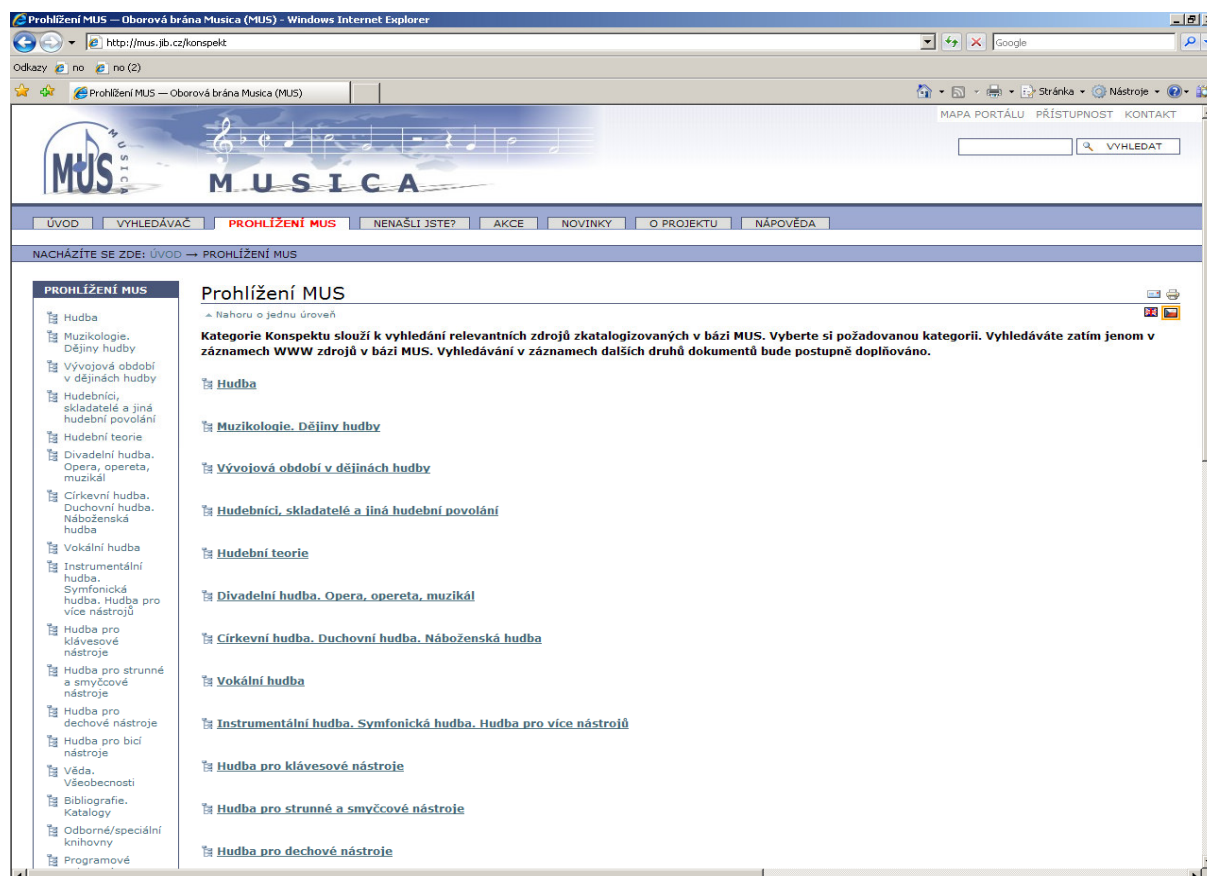
Optimalizace věcného zpřístupnění s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu

Do základních předpokladů optimalizace věcného zpřístupnění s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu jsme v roce 2008 zahrnuli především tvorbu a aplikaci mezinárodně platných standardů v oblasti věcného zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů aplikovaných v rámci JIB, které spočívaly (mimo jiné) v přímé integraci 2. hierarchické úrovně schématu Konspektu do procesu zpřístupnění informačních zdrojů, tj. v aplikaci odpovídajících skupin Konspektu v bibliografických záznamech dokumentů různých typů ; v tvorbě 3. hierarchické úrovně schématu

Konspektu, která vzniká konkrétní aplikací odpovídajících skupin Konspektu v autoritních záznamech tematických termínů a v pokračující aplikaci anglických ekvivalentů v souboru tematických termínů.

Jedním z cílů této části projektu byla i plánovaná integrace návrhů autoritních termínů knihovny Vojenského historického ústavu (dále VHÚ) do souboru národních věcných autorit (dále SNVA). V roce 2007 pokračovala intenzivní kooperace s touto knihovnou, byly dopracovány návrhy a jako autoritní zařazeny do SNVA ty termíny, které tato instituce používá pro detailních zpřístupnění svých informačních zdrojů.

Dalším cílem této části projektu byla tvorba a konkrétní aplikace česko-anglické varianty kategorizačního schématu pro potřeby oborových informačních bran, které pokrývají sémantické domény knihovnictví, informační věda a hudba. K jednotlivým hierarchickým úrovním v češtině jsme připojovali anglické varianty. První úroveň představují vybrané skupiny Konspektu, druhou úroveň tvoří autoritní tematické termíny, které spadají do těchto skupin Konspektu. Následuje ukázka konkrétní aplikace kategorizačního schématu na úrovni skupin Konspektu a pro potřeby prohlížení oborové brány MUS

Ukázka česko-anglické verze kategorizačního schématu pro potřeby oborové brány KIV (verze 2007)

00	Věda. Všeobecnosti. Základy vědy a kultury. Vědecká práce	000	Generalities
01	Bibliografie. Katalogy	010	Bibliography
02	Knihovnictví	020	Library and information sciences
021	Funkce, význam a využívání knihoven	021	Relationship of libraries, archives, information centers

022	Budovy, areály a zařízení knihoven	022	Administration of the physical plant
023	Řízení knihoven	023	Personnel administration
024	Služby knihoven	025.5-025.6	Library services

Ukázka česko-anglické verze kategorizačního schématu pro potřeby oborové brány MUS (verze 2007)

78	Hudba	780	Music
78.01	Muzikologie. Dějiny hudby	780.72	Musicology
78.03	Vývojová období v dějinách hudby	780.901-780.905	Periods of stylistic development of music
78.07	Hudebníci, skladatelé a jiná hudební povolání	780.92	Persons associated with music
781	Hudební teorie	781	General principles and musical forms
782	Divadelní hudba. Opera, opereta, muzikál	782.1	Dramatic vocal forms. Operas
783	Církevní hudba. Duchovní hudba. Náboženská hudba	781.7	Sacred music

Ukázka česko-anglické verze kategorizačního schématu pro potřeby oborové brány KIV – 3. hierarchická úroveň

1	023.4/.5-055.2 -- knihovnice / women librarians
1	024 -- knihovní řády / library rules and regulations
1	024:303.4 -- průzkum uživatelů / user studies
1	024.01 -- využívání knihoven / use of libraries
1	[024.5+659.2]-021.161 -- zpřístupňování informací / accessibility of information
1	024.5/.6 -- knihovnické služby / library services
1	024.5/.6 -- výpůjční služby / loan services
1	024.5/.6:002.1 -- zpřístupňování dokumentů / accessibility of documents
1	024.5/.6:004 -- elektronické knihovnické služby / online library services
1	024.5/.6:004 -- elektronické služby / electronic services

Ukázka česko-anglické verze kategorizačního schématu pro potřeby oborové brány MUS – 3. hierarchická úroveň

1	78 – hudba / music
1	78:061 -- hudební spolky / music societies
1	78:061 -- pěvecké sbory / choirs (music)
1	78:061 -- smíšené sbory / mixed choirs

1	78:061]-053.2 -- dětské sbory / children's choirs
1	78:061]-055.1 -- mužské sbory / men's choirs
1	78:061]-055.15 -- chlapecké pěvecké sbory
1	78:061]-055.15 -- chlapecké sbory / boys'
1	78:061]-055.15 -- chlapecké sbory / choirs
1	78:061]-055.2 -- ženské sbory / women's choirs

Česko-anglické verze jsou dostupné na adresách

<http://autority.nkp.cz/vecne-autority/standardy/oborove-brany-kategorizacni-schema/>

[Catalogues and Databases of the National Library of the Czech Republic](#)

Popis projektu

Projekt *Zajištění provozu Jednotné informační brány v celonárodním měřítku a zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky (JIB)* v sobě integruje několik souvisejících projektů rozhodujícího strategického i praktického významu pro české knihovnictví. Cíle projektu byly pro rok 2008 rozděleny (stejně jako v minulých letech) do několika dílčích cílů:

- **Zajištění provozu a rozvoje Jednotné informační brány (JIB) v celonárodním měřítku včetně technického zastřešení tvorby oborových informačních bran**
- **Zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky**
- **Zpřístupnění významných českých webových zdrojů**
- **Optimalizace věcného zpřístupnění s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu**

Zajištění provozu a rozvoje Jednotné informační brány (JIB) v celonárodním měřítku včetně technického zastřešení tvorby oborových informačních bran

Technická část

Administrace a údržba systému MetaLib verze 4

V průběhu roku 2008 budeme udržovat čtvrtou verzi MetaLibu. Postupným nasazováním service packů a fixů budeme verzi rozšiřovat o nové funkce a budeme ji zdokonalovat z hlediska bezpečnosti a bezchybného provozu. MetaLib budeme spravovat zejména z hlediska funkční autentikace přes LDAP server, uživatelských účtů a dat a optimálního výkonu.

Správa stávajících informačních zdrojů a připojování nových zdrojů

V průběhu roku 2008 budeme udržovat v chodu více než 130 stávajících prohledatelných informačních zdrojů, domácích i zahraničních. Tato lokální znalostní báze vyžaduje permanentní a náročnou údržbu, jelikož konfigurace zdrojů se neustále mění. Nemalou část znalostí o zdrojích také přináší importovaná centrální znalostní báze (CKB), kterou budeme průběžně synchronizovat a udržovat.

Během roku 2008 budeme připojovat nové zdroje, odkazové i prohledatelné, podle akviziční politiky JIB, potřeb uživatelů a podle provozních možností. Velký důraz budeme klást na možnost využít tyto zdroje i pro účely přebírání záznamů (viz níže) a na zpřístupňování plných textů (připojování plnotextových databází – licencovaných i volných). Průběžně budeme také zdokonalovat vyhledávací možnosti prohledatelných zdrojů zapojených v JIB, k čemuž bude sloužit také údržba českého standardu Z39.50 profilu JIB. Počítáme s podstatně větším využitím protokolu OAI-PMH pro zapojení významných digitálních sbírek do JIB. V roce 2007 jsme experimentálně ověřili, že je z ekonomických i provozních důvodů vhodnější propojit JIB přímo s lokálním úložištěm indexů než provozovat tato úložiště externě a ta pak prohledávat přes Z39.50. Z toho důvodu jsme se rozhodli rozšířit instance MetaIndexů (modul MetaLibu, zajišťující funkci OAI harvesteru) podle potřeby na základě neomezené licence. Budeme tak moci přes OAI-PMH sklídit jakýkoli informační zdroj, který standard OAI podporuje. Jako první významný zdroj bude přes OAI zpřístupněn katalog Městské knihovny v Praze (obsahující přibližně 500 tisíc záznamů), který není jinak možné integrovat.

Uživatelům, kteří mají právo využívat placené zdroje (např. z konsorciálních licencí), které jsou prohledatelné v JIB, budeme tyto zdroje na základě jejich zájmu zpřístupňovat, aby je mohlo využívat maximální množství uživatelů. Oprávnění přístupu ke zdrojům budeme dále řešit pomocí definic rozsahů IP adres.

Správa a rozvoj Z39.50 rozhraní JIB pro stahování záznamů

Rozhraní Z39.50 budeme v roce 2008 dále rozvíjet. Průběžně bude pokračovat propagační činnost a připojování dalších českých knihoven na základě jejich zájmu. S rozvojem služby dojde zároveň ke zvýšení objemu prací potřebných pro administraci Z39.50 rozhraní (vytváření nových profilů, úpravy profilů, zodpovídání dotazů uživatelů). Konverzní modul UNIMARC-MARC 21 budeme průběžně aktualizovat a budeme v jeho rámci aplikovat nová konverzní pravidla. Pro včasné informování uživatelů o novinkách ve službě přebírání záznamů budeme dále udržovat a využívána elektronická konference prebirani@cuni.cz.

Tvorba informačních stránek, školení a prezentace JIB

V roce 2008 budeme dále spravovat a rozvíjet informační stránky <http://info.cuni.cz/> v CMS systému Zope/Plone. Uvažujeme také o přechodu na Zope 3, konečné rozhodnutí však záleží na technické připravenosti Zope, které v tuto chvíli nelze s předstihem odhadnout. Avizované nové vlastnosti by měly zlepšit aplikační možnosti rozšiřování portálů, včetně lepšího zvládnutí rostoucí zátěže využití. K informování o novinkách JIB bude nadále sloužit Informační zpravodaj, rozesílaný prostřednictvím elektronické konference jib-info@cuni.cz, který odebírá více než 1300 uživatelů z uživatelské základny JIB. Informační zpravodaj budeme i nadále vydávat jako občasník a budeme ho zpřístupňovat také na informačních stránkách JIB. Pro podporu stahování záznamů přes JIB a komunikaci řešitelských týmů bran budeme nadále provozovat elektronické konference prebirani@cuni.cz, jib-support@cuni.cz, brany@cuni.cz, kiv@cuni.cz a mus@cuni.cz. Budou probíhat školení uživatelů, v roce 2008 se zaměříme na cílovou skupinu univerzitních studentů. JIB budeme prezentovat na důležitých odborných konferencích a dalších akcích v ČR i v zahraničí.

Provoz MetaLibu a Plone pro JIB a oborové informační brány

V roce 2008 budeme spravovat 5 institucí MetaLibu: centrální a zastřešující JIB, dále oborové brány KIV a MUS (další dvě oborové brány ART a TECH jsou řešeny v rámci jiných projektů). Tyto instituce budou jako dosud zabudovány do portálů postavených na Zope/Plone. Každá instituce bude vyžadovat individuální správu a administraci, jelikož všechna nastavení jsou samostatná (kategorie, lokalizace, nastavení zobrazení, zdroje).

SFX

V průběhu celého roku budeme pravidelně aktualizovat znalostní báze a programové moduly pro zajištění aktuálnosti odkazů zobrazovaných v nabídce. Prioritou rozvoje v roce 2008 je integrace služeb SFX do portálů, katalogů a služeb knihoven v ČR. V roce 2007 již byla integrace předjednána s knihovnami UPOL, MZK a UZPI.

Průběžně budeme doladovat portfolia podle změn v předplatném u NKP a v knihovnách připojených do JIB. Založíme nový informační kanál pro lepší komunikaci o novinkách u SFX mezi realizačním týmem JIB a připojenými knihovnami v JIB. Půjde o formu diskusní skupiny nebo RSS kanál v rámci Portálu JIB.

Ve spolupráci s SFX budeme optimalizovat předávání metadat SFX JIB přes XML API MetaLib JIB včetně předávání jazykových preferencí uživatele. Automaticky pouštěné akce u SFX JIB a Oborových bran jako aktualizace znalostní báze, MarcIt! exporty, update seznamů časopisů budeme dále optimalizovat tak aby probíhaly efektivněji a vyžadovaly méně dodatečné manuální práce.

U brány ART bude prioritou rozvoje anglická verze, propagace brány, navázání mezinárodní spolupráce, přizvání ke spolupráci dalších muzejních knihoven a MLP. V jednání je integrace portálů Sca-ART, abART. U brány MUS bude prioritou rozvoje přizvání HAMU a spolupráce s MLP. Vylepšeno bude prohledávání katalogů pomocí MetaLib MUS - bude možné vyhledávání i podle názvu dokumentu a jména autora. U brány KIV bude prioritou rozvoje užší integrace do výuky na ÚISK FF UK, navázání spolupráce s MUNI a optimalizace služeb. U brány TECH se bude jednat o

dotažení integrace zdrojů STK do služeb brány a navázání spolupráce s technickými univerzitami - VUT, TUL, ...

Realizační tým JIB bude pokračovat v práci v mezinárodní pracovní skupině pro vícejazyčnou podporu u SFX. Výsledky spolupráce této skupiny a firmy Ex Libris budeme implementovat do SFX JIB.

Nabídky SFX služeb oborových bran budeme doladovat podle připomínek od knihovníků z realizačních týmů projektů oborových bran a od uživatelů oborových bran. Služby SFX JIB a oborových bran budeme prezentovány na populárních školeních JIB, v rámci národních a mezinárodních konferencí a seminářů a ve Zpravodaji JIB.

Služby

Průběžně budeme doplňovat a aktualizovat informační zdroje v prostředí JIB a oborových portálů, s cílem shromáždit z jednoho místa relevantní informační zdroje. Služby JIB (přímé odkazy, prostřednictvím SFX) budeme navazovat na všechny dostupné služby knihovny, které vedou k získání plného textu - usnadnění přístupu a získání dokumentu pro koncové uživatele.

Budeme spolupracovat s existujícími a nově vytvořenými oborovými portály s cílem usnadnit uživatelům orientaci v informačních zdrojích jednotlivých oborů.

Připravíme výraznější kampaň směřující k připojení knihoven do JIB a ke zpřístupnění informačních zdrojů knihoven v MetaLib a SFX, dále také k využívání speciálních služeb – např. registrace pro knihovny u Google Scholar, zpřístupnění statistik využívání zdrojů přes SFX a MetaLib JIB pro knihovny připojené do JIB

Zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky

Vlastní zdroje

Fondy NK <http://konspekt.nkp.cz> vznikaly v průběhu několika staletí a obsahují více než 6 miliónů svazků. Jedná se o nejrozsáhlejší fondy v České republice, jejichž celkový význam i hodnota jsou zcela ojedinělé v národním i mezinárodním měřítku. Postupně probíhá retrospektivní konverze katalogů NK, které jsou pak dostupné na internetu. Hotové záznamy jsou zpřístupněny prostřednictvím databází NK a souborného katalogu CASLIN v systému ALEPH. NK buduje rovněž rozsáhlou článkovou databázi s napojením na plné texty článků. Zpřístupnění katalogů a databází NK v JIB je pro uživatele NK i pro ostatní knihovny klíčové, ať již z hlediska vyhledávání, MVS, stahování záznamů nebo snadného startu k dalším službám nabízeným v JIB. V roce 2008 bude v rámci JIB pokračovat zpřístupnění digitální knihovny Kramerius prostřednictvím protokolu OAI-PMH a dále nových oborových zdrojů nabízených prostřednictvím vznikajících oborových informačních bran.

Externí zdroje

NK je leaderem nebo účastníkem většiny celonárodních i dalších konsorcií vytvořených za účelem zpřístupnění externích elektronických zdrojů. Jejich repertoár je velmi bohatý a integrované zpřístupnění prostřednictvím JIB vede k jejich komfortnějšímu a vyššímu využití a lepší propagaci. Kromě zdrojů již dostupných prostřednictvím JIB zpřístupníme další zdroje v souladu s potřebami a doporučeními uživatelů JIB.

Zpřístupnění významných českých webových zdrojů

Zpřístupněním českých webových zdrojů se zabývá projekt Národní knihovny ČR, známý pod názvem WebArchiv <<http://www.webarchiv.cz>>. Cílem tohoto projektu je zajistit trvalou

ochranu a zpřístupnění české produkce elektronických zdrojů publikovaných v síti Internet. V roce 2007 byly práce se zpřístupněním archivovaných zdrojů značně komplikovány opožděným zprovozněním centrálního digitálního úložiště NK. V současné době je projekt částečně ve stadiu provozu, zajišťujeme plnotextové vyhledávání v oblasti zdrojů, na jejichž zpřístupnění jsme uzavřeli smlouvy s vydavateli. V roce 2008 bude třeba zajistit přístup ke zdrojům v celém archivu v souladu s autorským právem. Legislativní opatření týkající se povinného „výtisku“ online zdrojů byla v zásadě připravena v roce 2007, v roce 2008 budou dopracována, předložena na MK ČR a zařazena k legislativnímu projednávání ve vládě. V roce 2008 budou nadále veškeré práce v oblasti IT zajišťovány externě spolupracovníky z ÚVT Masarykovy univerzity v Brně. Jedná se každoročně o narůstající rozsah prací, v roce 2008 konkrétně o housing a správu dvou serverů a diskového pole v Brně a o vzdálené řízení a správu dvou serverů připojených k datovému úložišti v Centrálním depozitáři NK v Hostivaři i vlastního vymezeného prostoru na CDÚ. S tím souvisí též provozování a správa SW systémů nainstalovaných na uvedeném HW.

K řešení úkolů spojených se zpřístupněním českých webových zdrojů by měla napomoci účast NK ČR v mezinárodním konsorciu IIPC (International Internet Preservation Consortium).

Optimalizace věcného zpřístupnění s ohledem na integraci českých zdrojů do mezinárodního kontextu

Priority této části projektu pro rok 2008 lze stručně shrnout takto: aktualizace a překlad klasifikačního systému MDT pro potřeby tvorby oborových informačních bran; pokračující kooperace se speciálními knihovnami – integrace jimi používaných souborů řízených termínů do souboru národních věcných autorit po potřebných úpravách a obohacování těchto řízených termínů o ekvivalentní skupiny Konspektu umožní v budoucnosti vznik oborových informačních bran v těchto sémantických doménách; rozšíření kooperace v rámci souboru národních věcných autorit v dalších specializovaných oblastech, např. ekonomie; pokračující kooperace s knihovnou Vojenského historického ústavu (v roce 2008 se zaměříme na zpracování autoritních termínů jednotlivých historických událostí - války, bitvy - a budeme pokračovat ve schvalování autoritních termínů jednotlivých tematických celků; pokračující přímá integrace 2. hierarchické úrovně schématu Konspektu do procesu zpřístupnění informačních zdrojů, tj. aplikace odpovídajících skupin Konspektu v bibliografických záznamech; pokračující tvorba 3. hierarchické úrovně schématu Konspektu, která vzniká konkrétní aplikací odpovídajících skupin Konspektu v autoritních záznamech tematických termínů (obohacování speciálního rejstříku Konspekt pro autority, který obsahuje soubor skupin Konspektu přidělených v podřízených AUT záznamech); pokračující aplikace anglických ekvivalentů v souboru tematických autorit (postupné obohacování obou rejstříků, ve kterých jsou dostupné anglické ekvivalenty: rejstřík anglických ekvivalentů, rejstřík obsahující kombinaci notací MDT, anglických a českých ekvivalentů).

Důslednou aplikací těchto předpokladů vzniká integrovaný nástroj pro indexaci a vyhledávání heterogenních informačních zdrojů sloužící k řízenému zpřístupňování informačních zdrojů, který usnadňuje propojení jednotlivých informačních zdrojů a umožňuje univerzální přístup k informačním zdrojům a službám; hierarchická struktura kategorizačního schématu Konspektu aplikovaná v jednotlivých sémantických doménách vytváří základní předpoklad pro tvorbu oborových bran v těchto doménách.

Splnění podmínek pro získání dotace

- komplexní automatizace knihovnických procesů v kvalitním, stabilním systému s implementovanými a dostatečně odzkoušenými standardy (Z39.50 profil JIB <http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/techdoc/ProfilJIB.pdf>, UNIMARC nebo MARC 21, podpora katalogizace podle AACR2R) – ANO, systém ALEPH v. 16 splňuje uvedené podmínky, v NK jsou dodržovány jmenované standardy pro katalogizaci
- ochota poskytnout vlastní informační zdroje (především katalogy a databáze) zdarma – ANO, NK již své katalogy a databáze zdarma poskytuje
- pravidelné přispívání do Souborného katalogu ČR – ANO, NK pravidelně přispívá do Souborného katalogu ČR, jehož je zároveň provozovatelem.
- dostatečné zkušenosti s automatizací knihovnických procesů – ANO (od počátku 80. let 20. století)
- kvalitní připojení zaručující trvalou a snadnou dostupnost nabízených zdrojů – ANO – viz tabulka Základní údaje o žadateli
- odpovídající podmínky pro zpřístupnění elektronických informačních zdrojů pro uživatele (PC určená pro uživatele, kvalifikovaný a proškolený personál, dostatečný počet hodin pro veřejnost) – ANO – viz tabulka Základní údaje o žadateli

Kompatibilita se stávajícím směrem vývoje a standardy

Kompatibilita se stávajícím směrem vývoje a standardy uvedenými v zadání je samozřejmá – projekt významně přispívá k implementaci mezinárodních standardů (knihovnických i technických) v českých knihovnách. Protože respektování knihovnických i technických standardů je základní podmínkou zapojení do projektu, zapojení/nezapojení zejména velkých knihoven je praktickým důkazem respektování/nerespektování standardů jak v těchto knihovnách, tak u dodavatelů jejich knihovnických systémů. Projekt JIB významnou měrou přispívá ke zlepšení situace v této oblasti, protože díky němu se respektování/nerespektování standardů přesunulo z roviny teoretických diskusí do roviny praktické, snadno a ihned ověřitelné.

Příloha č. II

ROZPOČET PROJEKTU

(Všechny ceny uvádějte včetně DPH)

(Všechny ceny uvádějte včetně DPH)

	Požadavek na dotaci	Vlastní prostředky	Náklady projektu celkem
Celkové náklady projektu (Kč):	4 090 000	2 822 000	6912000
Vyjádřete v procentech poměr mezi požadovanou dotací a náklady hrazenými z ostatních zdrojů (v %)	59%	41%	100%

Investiční náklady projektu:

Položka:	Požadavek na dotaci	Vlastní prostředky	Investiční náklady projektu celkem
MataIndex Unlimited	1 000 000	380 000	1 380 000
Celkem investiční náklady:	1 000 000	380 000	1 380 000

Neinvestiční náklady projektu:

Položka:	Požadavek na dotaci	Vlastní prostředky	Neinvestiční náklady projektu celkem
<i>1) nákupy - drobný hmotný majetek</i>			
WebArchiv – materiál k PC, periferie	0	15 000	15 000
JIB - PC, materiál	0	60 000	60 000
<i>2) služby</i>			
ExLibris – MetaLib + 3 SFX maintenance, X server maintenance, MarcIt maintenance	1 100 000	95 000	1 195 000
JIB – provoz a rozvoj	1 000 000	150 000	1 150 000
Oborové brány – provoz a rozvoj	460 000	200 000	660 000
WebArchiv – provoz a rozvoj	300 000	70 000	370 000
<i>3) ostatní osobní náklady (OON)</i>			
WebArchiv – provoz a rozvoj IT	10 000	10 000	20 000
WebArchiv – knihovnické činnosti	20 000	10 000	30 000
JIB – knihovnické činnosti	80 000	40 000	120 000
JIB – věcné zpřístupnění	90 000	30 000	120 000
Management a koordinace projektu	0	20 000	20 000
Technická podpora projektu	0	16 000	16 000
<i>4) ostatní</i>			
IIPC – členský poplatek	30 000	26 000	56 000
Mzdy + režie	0	1 700 000	1 700 000
Celkem neinvestiční náklady:	3 090 000	2 442 000	5 532 000

Další zdroje krytí projektu:	Viz komentář v závěru rozpisu rozpočtu

KOMENTÁŘ ROZPOČTU

ROZPIS ROZPOČTU

Celkové náklady: (tzn. součet všech nákladů na projekt, vlastní, příp. další zdroje + dotace)

Dotace:	4 090 000 Kč
Vlastní zdroje:	2 822 000 Kč
Celkem:	6 912 000 Kč

Dotace:

Investiční náklady:

MetaIndex Unlimited: 1 000 000 Kč

Neomezená licence OAI harvesteru umožňující přes OAI-PMH sklídit jakýkoli informační zdroj, který standard OAI podporuje.

Neinvestiční náklady:

1) Nákupy, drobný hmotný majetek

Z dotace žádné.

2) Služby

ExLibris – MetaLib + 3 SFX maintenance, X server maintenance, MarcIt maintenance: 1 100 000 Kč

Roční poplatky za údržbu a rozvoj MetaLib s možností využití v celonárodním měřítku + 1 univerzální instance SFX, 2 specializované SFX instance pro oborové brány KIV a MUS, roční poplatky za X server a MarcIt.

JIB – provoz a rozvoj: 1 000 000 Kč

Lokální správa HW i SW pro provoz JIB + rozvoj dle požadavků NK i uživatelů projektu. S ohledem na celonárodní rámec i množství uživatelů a zapojených zdrojů se jedná o velký rozsah prací (podrobnější specifikace viz Popis projektu).

Oborové brány – provoz a rozvoj: 460 000 Kč

Lokální správa HW i SW pro provoz oborových informačních bran KIV a MUS + rozvoj dle požadavků NK i uživatelů projektu. S ohledem na novost problematiky a nutnost rozsáhlého vývoje i testování se jedná o velký rozsah prací (podrobnější specifikace viz Popis projektu). Výsledky jsou budou využitelné pro další oborové informační brány, jak již potvrzují nové oborové brány ART a TECH.

WebArchiv - provoz a rozvoj: 300 000 Kč

Technické a programátorské činnosti související se zajištěním provozu projektu a jeho dalšího rozvoje, zaměřené zejména na získávání a ukládání dat a s tím související správu systémů, úpravy programů pro sklízení, indexaci a zpřístupňování.

3) Ostatní osobní náklady

WebArchiv – knihovnické činnosti – konzultace, spolupráce s vydavateli; technické práce menšího rozsahu: 20.000 Kč

Knihovnické činnosti zajišťované pracovníky NK a dalšími externími subjekty. Činnosti budou vykonávány v rámci dohod o provedení práce, nejsou zde tedy kalkulovány náklady na sociální a zdravotní pojištění.

WebArchiv – provoz a rozvoj IT: 10.000 Kč

Opravy, výměna vadných součástí

JIB – knihovnické činnosti: 80 000 Kč

Knihovnické činnosti (podrobnější specifikace viz Popis projektu) zajišťované pracovníky NK a dalšími externími subjekty. Část činností bude vykonávána v rámci dohod o provedení práce, část v rámci dohod o pracovní činnosti. Náklady na sociální a zdravotní pojištění jsou kalkulovány pouze pro část činností a budou hrazeny z rozpočtu NK.

JIB – věcné zpřístupnění: 90 000 Kč

Ukládání anglických ekvivalentů do souborů věcných autorit, ukládání údajů Konspektu a optimalizace a ladění konkordance klasifikací (podrobnější specifikace viz Popis projektu) zajišťované pracovníky NK a dalšími externími subjekty. Část činností bude vykonávána v rámci dohod o provedení práce, část v rámci dohod o pracovní činnosti. Náklady na sociální a zdravotní pojištění jsou kalkulovány pouze pro část činností a budou hrazeny z rozpočtu NK.

4) Ostatní

IIPC – členský poplatek: 30 000 Kč

Podrobnější specifikace viz Popis projektu.

Náklady hrazené z vlastních zdrojů:

Investiční náklady:

MetaIndex Unlimited: 380 000 Kč

Neomezená licence OAI harvesteru umožňující přes OAI-PMH sklídit jakýkoli informační zdroj, který standard OAI podporuje.

Neinvestiční náklady:

1) Drobný hmotný majetek

Webarchiv – PC, periferní zařízení: 15.000 Kč

Materiál potřebný k provozu zařízení, zejména PC a periferních zařízení

JIB – PC, materiál: 60 000 Kč

Opravy a upgrade stávajícího HW, drobný materiál.

2) Služby

ExLibris – MetaLib + 3 SFX maintenance, X server maintenance, MarcIt maintenance: 95 000 Kč

Roční poplatky za údržbu a rozvoj MetaLib s možností využití v celonárodním měřítku + 1 univerzální instance SFX, 2 specializované SFX instance pro oborové brány KIV a MUS, roční poplatky za X server a MarcIt.

JIB – provoz a rozvoj: 150 000 Kč

Lokální správa HW i SW pro provoz JIB + rozvoj dle požadavků NK i uživatelů projektu. S ohledem na celonárodní rámec i množství uživatelů a zapojených zdrojů se jedná o velký rozsah prací (podrobnější specifikace viz Popis projektu).

Oborové brány – provoz a rozvoj: 200 000 Kč

Lokální správa HW i SW pro provoz oborových informačních bran KIV a MUS + rozvoj dle požadavků NK i uživatelů projektu. S ohledem na novost problematiky a nutnost rozsáhlého vývoje i testování se jedná o velký rozsah prací (podrobnější specifikace viz Popis projektu). Výsledky jsou budou využitelné pro další oborové informační brány, jak již potvrzují nové oborové brány ART a TECH.

Technické a programátorské činnosti související se zajištěním provozu projektu a jeho dalšího rozvoje, zaměřené zejména na získávání a ukládání dat a s tím související správu systémů, úpravy programů pro sklizení, indexaci a zpřístupňování.

WebArchiv - provoz a rozvoj: 70 000 Kč

Technické a programátorské činnosti související se zajištěním provozu projektu a jeho dalšího rozvoje, zaměřené zejména na získávání a ukládání dat a s tím související správu systémů, úpravy programů pro sklizení, indexaci a zpřístupňování.

3) Ostatní osobní náklady

WebArchiv – provoz a rozvoj IT: 10 000 Kč

Opravy, výměna vadných součástí

WebArchiv – knihovnické činnosti – konzultace, spolupráce s vydavateli; technické práce menšího rozsahu: 10.000 Kč

Knihovnické činnosti zajišťované pracovníky NK a dalšími externími subjekty. Činnosti budou vykonávány v rámci dohod o provedení práce, nejsou zde tedy kalkulovány náklady na sociální a zdravotní pojištění.

JIB – knihovnické činnosti: 40 000 Kč

Knihovnické činnosti (podrobnější specifikace viz Popis projektu) zajišťované pracovníky NK a dalšími externími subjekty. Část činností bude vykonávána v rámci dohod o provedení práce, část v rámci dohod o pracovní činnosti. Náklady na sociální a zdravotní pojištění jsou kalkulovány pouze pro část činností a budou hrazeny z rozpočtu NK.

JIB – věcné zpřístupnění: 30 000 Kč

Ukládání anglických ekvivalentů do souborů věcných autorit, ukládání údajů Konspektu a optimalizace a ladění konkordance klasifikací (podrobnější specifikace viz Popis projektu) zajišťované pracovníky NK a dalšími externími subjekty. Část činností bude vykonávána v rámci dohod o provedení práce, část v rámci dohod o pracovní činnosti. Náklady na sociální a zdravotní pojištění jsou kalkulovány pouze pro část činností a budou hrazeny z rozpočtu NK.

Management a koordinace projektu: 20 000 Kč

Management a koordinace projektů v rovině koncepční, provozní, technické a ekonomické zajišťované pracovníky NK. Část činností bude vykonávána v rámci dohod o provedení práce.

Technická podpora projektu: 16 000 Kč

Technické a organizační zajištění projektu. Část činností bude vykonávána v rámci dohod o provedení práce.

4) Ostatní

IIPC – členský poplatek: 26 000 Kč

Podrobnější specifikace viz Popis projektu.

Mzdové náklady a režie projektu: 1 700 000

Poměrná část mzdových nákladů pracovníků NK podílejících se na projektu JIB – zejména na dílčím cíli *Zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky*, pořízení a údržba pracovních stanic využívaných pro projekty JIB a WebArchiv, poměrná část režijních nákladů vztahujících se k mzdovým nákladům na pracovníky NK podílející se na projektech JIB a WebArchiv.

Další zdroje krytí projektu (i předpokládané): (Vypište, pokud žádáte o grant na stejný projekt i u jiné organizace. Jedná se pouze o informativní údaj.)

Na projekt Zajištění provozu Jednotné informační brány v celonárodním měřítku, zpřístupnění informačních zdrojů Národní knihovny České republiky a českých webových zdrojů předkládaný v rámci VISK 8/B tematicky navazují dva další projekty. Výzkumná záměr NK s názvem Budování vzájemně kompatibilních informačních systémů pro přístup k heterogenním informačním zdrojům a jejich zastřešení prostřednictvím Jednotné informační brány a projekt schválený ve druhém kole programu MŠMT 1N Koordinovaná tvorba oborových informačních bran pro oblast výzkumu: koordinace, hudba, knihovnictví a informatika. Výzkumný záměr je svým záběrem podstatně širší než projekt předkládaný v rámci VISK 8/B a vytváří teoretické a standardizační zázemí pro prakticky a provozně orientovaný projekt předkládaný v rámci VISK 8/B. Totéž platí i pro projekt MŠMT, který rovněž spadá do oblasti výzkumu a vývoje, nikoli oblasti provozní. V žádném případě tedy nedochází k duplicitnímu financování těchto činností, ale naopak k účelnému vícezdrojovému financování různých vzájemně navazujících a podmiňujících se činností a technologií.

PŘÍLOHY

Příloha 1: Jmenování GŘ NK ČR

Příloha 2: Statut NK ČR

Příloha 3: Cenová nabídka na MetaIndex Unlimited